

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibus

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnium Tractatus II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

III. Vtrùm principium peccandi in Adamo fuerit superbia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

nullum est sufficiens argumentum ad iudican-
dum, id statim Euam credidisse. Vnde Epiphan.
hæres. 38. cum dixisset, diabolum per mendacium
decepisse Euam alia pro alijs dicendo, statim ad-
iungit, *Et amicum suum creatorem ostendens*, dixit, *Eritis
sicut dii, scientes bonum & malum*. Quomodo autem
amicitias cum Deo fingeret, si mendacij, & inui-
diæ Deum accusaret: significat ergo Epiphanius
(vt recte Bellarminus expendit) dæmonem se fin-
xisse pium expositorem verborum Dei, persuadē-
do non fuisse intentionem illius prohibere esum
boni fructus, & vtilis ad vescendum, sciendumq;
bonum, & malum, sed in alio sensu, & ob aliam
causam illa verba protulisse, & alia multa in fa-
uorem huius sententiæ probabiliter Bellarminus
coniecit. Quæ tamen non ita est accipienda, vt
credamus, Euam excusari posse ab omni culpa cō-
tra præceptum fidei, quia iudicium illud falsum,
in quo, decepta fuit, contra fidei doctrinam fuit,
& leuiter atque imprudenter illud tulit: ergo sal-
tem ex ignorantia culpabili in ea credulitate pec-
cauit: ergo aliquam culpam contra obligationem
fidei commisit. Nihilominus tamen probabiliter
excusatur à propria infidelitate, seu hæresi, quia
non cum pertinacia errauit, quoniam non ani-
maduertit, fucum illum verborum dæmonis fuisse
contrarium verbo Dei, & testimonio eius. At-
que hoc modo conciliantur dicta Patrum, & solu-
untur rationes dubitandi in principio posita,
vt facile consi deranti patebit.

Quæ Bel-
larminus
scribit, contra
hæresim Caie-
tani, non
contra sim-
plicem infi-
delitatem
Euæ.

26.

9. Euæ pecca-
tu compositum
videtur.

Habuit pro-
priam in o-
bedientia
malitiam.

Item gula.

Alias mali-
tias notat
Aug. qui ta-
mē explica-
tur.

4. Euæ pec-
catum scan-
dalius.
5. Excusatio
quæ omnia
illa videtur

Post hæc vero duo præcipua peccata, quæ interi-
us in mente Euæ consummata fuisse, secutum est
tertium per internum etiam desiderium inchoa-
tum, opere vero consummatum, comedendo de
ligno vitæ. Et hoc significant illa verba, *Vidit mul-
ier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum
oculis, aspectuque delectabile, & illud fructu illius, & co-
medit*. De quo peccato nihil ferè noui dicendum
superest. Nam supra explicando præceptum à Deo
impositum primis hominibus, explicatum est, quā
grauis culpa fuerit eius transgressio, tam ex gene-
re suo, quàm ex indiuiduo. Declaramus etiam
varias malitias, quæ in illo exteriori actu inuen-
tæ sunt, quarum præcipua fuit inobedientia, quæ
licet alioquin generalis, & quasi materialis esse so-
leat, in illo tamen actu propter modum prohibi-
tionis, & præcipuam intentionem prohibentis,
formalis, & præcipua fuit. Illi autem coniuncta
fuit malitia gulæ propter materiæ qualitatem, &
conditionem. Et ita has duas malitias agnoscit in
illo actu D. Thomas 2. 2. q. 163. art. 1. ad 1. & 2. Au-
gust. verò plures alias malitias in illo peccato cō-
siderat, vt rapinæ, homicidij sui ipsius, & alias si-
miles, quæ fortasse non secundum proprias spe-
cies, sed virtute, vel materialiter in eo actu inuen-
tæ sunt, de quibus etiam nonnulla in superiori-
bus diximus. Post hæc vero peccata secutum est
grauissimum peccatum scandali contentum in il-
lis verbis, *dedit viro suo*. Quibus tandem addi potest
excusatio peccati, quam adhibuit cum à Deo fuit
reprehensa. Sed forte in ea excusatione non fuit
mortalis malitia, vt inferius agentes de peccatis
Adæ notabimus.

CAPVT III.

Vtrum initium peccandi in Adamo, fuerit
superbia.

1.

Negat Sco-
tus putans
id peccatum
fuisse inor-
dinatū af-

Dicendum sequitur de peccatis Adæ, & de ordi-
ne, ac modo, quo illa commisit. In qua re præ-
cipua questio inter Scholasticos est, an primum
Adæ peccatum fuerit superbia. Nam Scotus in 2.
d. 21. q. 2. negat primum Adæ peccatum fuisse appe-
titum excellentiæ, sed illud dicit, fuisse excessum

amoris erga vxorem, nam plus, quàm Deum, il-
lam dilexisse videtur, quando quidem ne illi dis-
pliceret Dei mandatum transgressus est. Quæ sen-
tentia suaderi potest primò ex verbis ipsius Adæ,
nam cum à Deo de peccato suo argueretur, respon-
dit: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno,
& comedi*. Per quæ verba se tacitè excusauit, quod
amore suæ sociæ ductus petitioni eius cōsentiret,
per quam excusationem, vel it, nolit, inordinatum
amorem vxoris conitetur, & se excusando accu-
sat, vt dixit August. 14. de Ciuit. cap. 14. in ea verò
excusatione solum affectum vxoris, vt primam
originem, seu malitiam sui lapsus cognoscit. Quin
etiam Deus hoc admittit videtur respondens A-
dæ, *Quia audisti vocem vxoris tuæ & comidisti, &c.* Per
quæ verba nullam aliam priorem culpam in Ada-
mo declarat, aut punit.

Secundò fauet huic sententiæ August. lib. 11.
Gen. ad litt. cap. 42. vbi ait, Adamum non carnis
victum/concupiscentia, sed amabili quadam be-
nevolentia erga vxorem, Deum offendisse. Noli-
t enim (inquit) eam contristare, quam credebat posse sine suo
solatio contrariari. Si ab eius alienaretur animo, & omni-
no illa interire discenda. Et adiungit exemplum de
Salomone, qui amore mulierum idola colebat,
quamuis non crederet illis esse seruendum. Quo
exemplo videtur etiam lib. 14. de Ciuit. cap. 11. di-
cens, *Adam non tanquam verum loquentem credidisse Euæ,
sed sociali necessitudine paruisse*. Et inferius addit, quod
Adam sciens ac prudens peccauit, ne vxori displiceret. Sed
inexplicite dicitur seueritatis, inquit, in eo iussu potius, vt
veniale crederet esse commissum.

Tertiò argumētum ratione Scoti, quia primum
peccatum Adæ non fuit ex amore sui: ergo non
fuit peccatum superbiæ, nam, vt supponit Scotus,
appetitus superbiæ est nimius amor sui. Antece-
dens probat ex differentia inter Angelum, & ho-
minem, nam Angelus primò intelligit se, & ideo
primò potuit peccare per superbiā, nimium a-
mando se: homo autem prius alia obiecta sensibi-
lia intelligit, quàm se, & ideo non potuit primò
peccare ex nimio amore sui. Vnde vltius con-
cludit, peccasse primò ex nimio amore vxoris,
quia non habuit aliud obiectum sensibile quod ad
peccandum eum excitaret. Præsertim, quia pri-
mum peccatum non poterat esse ex amore proprii
commodi, vt præcedens ratio probat: ergo esse de-
buit ex amore benevolentie alterius personæ, quæ
etiam esset obiectum sensibile, tunc autem non
erat alia, nisi propria vxoris: ergo peccauit primò A-
dam per nimiam benevolentiam Euæ.

Contraria sententia est D. Thomæ dicta q. 163.
art. 2. & communis Theologorum cum Magistro
in 2. d. 22. vbi specialiter Agid. q. 2. & Durand. q. 1.
Qui omnes affirmant primum Adæ peccatum su-
perbiā fuisse. Et hæc sententia nobis probanda
est, quia est conformior Scripturis & sanctis Pa-
tribus. Quia verò eius intelligentia, & probatio
pendet ex obiecto, quod potuerit Adam primò
appetere per superbiā, ideo prius explicandum
est, vtrum Adam tale obiectum habuerit, aut ha-
bere potuerit. Et quia obiectum huiusmodi per
externam tentationem, & suggestionem proponi
debit, ideo sicut in lapsu Euæ fecimus, etiam A-
damo explicandus est modus tentationis, & pro-
gressus eius, ita enim & de obiecto superbiæ, & de
initio, & progressu, quem Adam in peccando ha-
buit, constabit.

Primò ergo suppono, Adam prius quàm Euæ
tentaretur, nihil peccasse. Hoc per se satis verum
est, & ex dictis de initio peccandi ipsius Euæ
à fortiori ostendi potest. Existimat autem Caieta-
nus Gen. 3. circa illa verba, *deditque viro suo*, Adam
peccasse, antequam mulier illi cibum offerret. Pu-
tat enim Euam in præsentia Adæ de cibo comē-
disse.

disse. Quod colligit ex eisdem verbis, quæ in Hebræo sic habent, *dedisti viro suo secum*. Quæ particula *secum* superflua esset, inquit, nisi per eam indicaretur, quod cum Eva comedit, vir ei præsens aderat, & in hoc ait, *Primum peccatum Adam in se, non negligentia sicut cohibendi uxorem à comestione vetiti fructus*. Atque ita fit, vt Adam prius peccauerit, quam ab Eva tentaretur. Sed fundamentum Caietani mihi non videtur probabile. Quia si Adam eo tempore adfuerit, verba etiam serpentis audiisset, quod est contra narrationem Scripturæ dicentis de serpente: *dixit ad mulierem*, ibi enim tacite excluditur vir, & simul insinuat calliditatem serpentis, nam solus cum sola loqui voluit, vt illam facilius deciperet. Neque etiam verisimile est, Adamum audiuisse verba serpentis, & nec credidisse illa, nec illis contradixisse. Quod si Adam non interfuit colloquio serpentis, profecto nec comestioni Eua adesse potuit, quia serpens non aliquid Eua, nec persuadere cessauit, donec illa comedit. Neque obicit illa particula *secum*, tum quia in vulgata non habetur, quod saltem est signum, non esse necessariam ad verum sensum à Spiritu sancto intentum. Tum etiam, quia in Hebræo non coniungitur cum verbo, *dedit viro suo*, sed cum verbo, *& comedit*, vnde Chaldaica habet, *& comedit cum ea*. Destructo ergo illo fundamento, manifestum est, non potuisse peccare Adamum per illam negligentiam, ac proinde Adamum ante, quam tentaretur ab Eva, nihil peccasse.

Secundo suppono, Adamum non fuisse immediate tentatum à serpente, seu demone antequam peccaret. Hoc etiam est certum, quia talis tentatio Adæ in Scriptura non refertur, neque per probabilem coniecturam præsumi potest. Quia talis tentatio non potuit esse merè interna, vt de Eva probatum est, eadem enim ratio, vel maior est de Adamo, neque etiam fuit externa, quia demon in sola specie serpentis ad primos homines in Paradiso locutus est, & immediate cum sola Eva est locutus, vt per illam virum deciperet. Nam, vt rectè notauit Augustinus 14. de Ciuit. cap. 11. *Demon serpente tanquam instrumento abuteri: scilicet alia sermo in uis est fixa, à parte s. h. uet. in se, tor. illius humana copula incipit, vt gradatim perueniret ad totum, non existimans, virum facile redulum, nec errando posse decipi, sed dum alio no cadit error.*

Tertio igitur est certum, Eua tentasse Adam seu demonem per illam ipsum ad comedendum de arbore vetita, inducendo. Hoc significauit scriptura illa breuissimis verbis, *dedit viro suo*, quæ ita omnes Patres intellexerunt, & est communis sensus Ecclesiæ, & res per se satis clara. Non explicat autem Scriptura, quomodo, aut quibus verbis Eva maritum ad comedendum induxit: non videtur autem dubium, quin præter actionem offerendi fructum arboris, verbis, & precibus induxerit virum ad comedendum, vt omnes notant. Quia mulier efficaciter desiderabat, habere virum socium in manducatione cibi, sola autem oblatio fructus, vel etiam simplex inuitatio ad comedendum non erat sufficiens inductio, & ideo verisimile est, adhibuisse preces, vel aliquid huiusmodi. Et præsertim credibile est, quod omnes etiam auctores declarant, narrasse mulierem viro suo, quod de fructu illo comedisset, nihilq. mali sensisset, imò visum esse optimum, ac delectabilem. Atq. hoc bene etiam colligitur ex illa particula *secum*, quæ in Hebræo additur, vel cum ea, vt dicit Chaldaicus, nam cum ipsa se iam comedisse narrasset, inuitauit virum, vt idem ipsa faceret, & hoc est comedere *secum*, vel cum ea. Nam in hac societate, seu communicatione in participatione cibi maximè potuit Eva fundare rationes, & preces, quibus animum Adam ad comedendum inclinaret.

In his autem omnibus nondum apparet obiectum, quod Adam ad appetitum immoderatum excellentiæ excitare posset, & ideo inquirendum vltius est, an Eva narrauerit Adamo promissiones serpentis, vt illis auditis potuerit animus Adæ in superbiam eleuari. In quo puncto Pererius lib. 7. in Gen. circa illa verba, *dedisti viro suo*, dicit, non esse verisimile, Eua narrasse Adamo dicta, & promissa serpentis, nam si ea aperuisset, facile Adam animaduertisset fraudes demonis, sibiq. cauisset. Vnde ipsemet demon quia propter hanc causam non est ausus Adamum primò aggredi, aut tales promissiones illi facere, etiā Eua inlustrat, & instigauit, vt nihil de promissionibus sibi factis cum illo communicaret nec de effectibus futuris, quos sperabat, sed tantum ea proponeret, quæ experta iam erat, & efficaciora erant ad permouendum Adamum, adiunctis precibus, & blanditijs, quibus significaret, non posse perfectam societatem, & pacem haberi, nisi etiam in participatione illius fructus communem vitam ageret.

Contrarium nihilominus pro comperto habet Bellarm. dicto lib. 3. de Miss. gratiæ, c. 5. §. vlt. vbi ait, illa eadem verba, *Erant suus diu, scientes bonum, & malum*, fuisse occasionem superbiæ tam viro, quā fœminæ, nam sicut præceptum non comedendi solus vir à Deo audierat, & per illum explicite, & distinctè fœminæ promulgatum est, ita è contrario, tentationis verba promissoria sola mulier à serpente audiuit, & per illam in notitiam Adæ perueniunt. Atque hic modus dicendi videtur insinuari ab Augustino 1.11. Gen. ad litt. c. 30. dum ait de Eva, *Sumpsit de fructu eius, & manducauit, & dedit etiam viro suo secum*. Fortassis etiam cum verbo suaforio, & Scriptura tacens intelligendum reliquit. Deinde videtur hæc opinio per se satis verisimilis, quia cum mulier fuisset illi verbis mota, & inducitur, & maximè cuperet virum imitorem sui habere, credibile est, ei proposuisse motiui, & rationem, quæ illius exultatione fortissima erat. Neque ipsa cogitare potuit Adamum ex verbis illis potuisse sumere occasionem, fraudem aliquā suspicandi, cum ipsa nihil tale suspicata fuisset, & nihil iam de veritate promissionis dubitaret. Et præsertim cum iam esset experta ex esu fructus vetiti mortem non fuisse secutam, neque aliquid aliud malum in se animaduertisset. Et præterea nulla est ratio ad credendum, consulto, voluisse mulierem illud secretum marito celare, cum non celaret factum, & aliquam rationem redditura esset, ob quā ausa fuisset de ligno vetito comedere. Vnde nulla est causa existimandi, demonem consuluisse mulieri, eamve instigasse, vt promissiones illas viro non reuelaret: nam per hoc potius se exponeret periculo turbandi ipsam Eua, & incidendi in suspensionem fraudis, ac deceptionis. Eo vel maxime, quod etiam demon sperare potuit illa verba per fœminam dicta animum viri ad appetitum tantæ excellentiæ mouere, & inducere potuisse. Ergo verosimilius est etiam demonem cooperatum fuisse ad illud modum tentandi Adam. Quia quocumq. modo illum tentasset, semper timere potuit, ne resisteret, & cōstans esset, & ideo hæc generalis ratio non erat sufficiens, vt modum illum tentandi per dictas promissiones impediret. Et alioqui vero similis est in ipsa prima tentatione aliquid miscere voluisse, quod superbiam, & excellentiæ appetitum excitaret, quia optimè sciebat, nullum fuisse medium, quo facilius posset homo in illo statu ad peccandum induci.

Deinde à posteriori hoc sumitur ex Scriptura, & Patribus, quatenus sentiunt, etiam Adamum peccasse per superbiam, appetendo similitudinem præterea ex Dei. Hoc probatur primo ex verbis Dei ad Adam Gen. 3. *Eccce Adam quasi vnus ex nobis factus est,*

8
Qua fuerit
Adamo oco
baso primo
peccandi.
Optimo Pe-
rerij.

Eum sua d.

9
Opinio Bel-
larmij Ge-
rior.

Insinuat
etiam ab
August.

Suadetur
ratione &
simul dilu-
tur funda-
mentum
Pererij.

10

Suadetur
præterea ex
Scriptura.

sciens

sciens bonum, & malum. Que verba ironice dicta fuerunt, ut omnes Patres affirmant. August. 11. Gen. ad litt. cap. 39. ait, illa verba fuisse Deo insultantis Adamo, quia non solum non fuerat factus, qualis fieri voluit, sed neque illud quod factus fuerat conseruauit. Idem fere habet lib. 2. de Gen. contra Manich. cap. 22. & lib. 1. contra aduersarium legis, & Prophetarum, cap. 15. Et Chrysost. homil. 18. in Gen. latè idem docet, & inter alia ait, *Vult Deus per hac verba in memoriam referre, quomodo decepti fuerint à diabolo per serpentem, & quod spe potentie diuinitatis cibum hunc sumere ausi sunt.* Vbi de vtroque loquitur, & postea specialiter applicat verba Dei ad Adamum hoc modo: *Propter hoc contempsisti mandatum meum: Ecce quod expectasti factus es: in o non quod expectasti, sed qualem te fieri dignum erat.* Et homil. 31. in Matth. ironice etiam verba illa exponit, & in homil. 6. in varios Matthæi locos, prius ait, *Et his primus homo expectatioribus à diabolo inflatus, præcipitatus est, sperans enim esse Deum etiam, quod habebat amisit.* Et deinde hoc probat ex citatis verbis Dei. Quæ eodem modo intellexit Theodor. q. 40. in Gen. & Gregor. Nissen. in Fragmentis, seu in lib. de Cognit. Dei, parum à principio in tom. 3. Biblioth. & Albin. q. 80. in Gen.

11.
Deinde ex
Patribus.

Præterea in alijs locis docent Patres, eandem superbiam, quæ prostrauit Euam, Adamum etiam deiecit, ita repetit Aug. 14. de Ciuit. cap. 13. Vbi de vtroque ait, *In occulto mali esse ceperunt, ut in apertam inobedientiam laberentur.* Et statim declarat, illud initium fuisse superbiam, ex qua factum esse dicit, *ut vel illa (scilicet mulier) verum crederet, dixisse serpentem, vel ille (scilicet vir) Dei mandato vxoris præponeret voluntatem, &c.* & in Dialogo 65. questionum ad Oros. q. 4. de primo homine dicit, *Erat superbia, suasioni serpentis obediens, præceptum contempsit.* Quod non potest de femina explicari, quia statim subdit, *Et ab illo vno homine omnis humana natura vitiosa, atque peccato obnoxia facta est.* Et allegat testimonia Pauli, quæ de Adamo manifestè intelliguntur. Verum est illud opus inter incerta Augustini opera recenseri. Idem verò August. in id. Psalm. 68. *Quæ non rapui tunc ex dyabolo inquit, sed quid rapui? Adam. Et infestat eperere voluerunt diuinitatem, & perdidit felicitatem.* Et concione 2. in Psalm. 70. circa illa verba, *Deus quis similis tibi:* dicit, Adam, quia peruersè voluit esse similis Deo, miserum factum esse. Idem docent Prosper lib. 2. de vita contemplat. cap. 19. & Fulgent. lib. de Incarnat. & gratia, cap. 22. Et Gregor. lib. 4. Moral. cap. 9. apertè ait, *dæmonem promissione sua lucem obtulisse, & tenebras peccati induxisse, & videtur tam de Adamo, quam de femina loqui.* Et idem sentit Bernard. in ferm. 1. Aduentus, & in 2. ferm. in octauam Paschæ. Leo Papa ferm. 5. de Natiuit. & Basil. in Orat. *Quod Deus non fit auctor malorum.*

12.
Concluditur
ex dictis,
peccatum
Adamie-
usque obie-
ctum quale
fuerit.

Erruitur as-
sertio præci-
pue intentæ.

Vnde statim
laetur.

Ex his ergo satis probatum manet, Adamum superbiendo peccasse, & consequenter Euam, cum illum ad peccandum induxit, aliquod obiectum ei proposuisse, quod illum ad superbiam excitaret. Nullum autem aliud obiectum probabiliter cogitari potest ab Eva propositum, nisi illudmet, quod sibi fuerat à serpente promissum: ergo probabilissima est coniectura, quod Eva non solum petendo, & rogando, sed etiam promissionem serpentis referendo, virum ad peccandum induxerit. Ex quo vltèrius concluditur assertio intentæ, iuxta D. Thomæ sententiam, nimirum primum internum peccatum Adæ, sicut etiam Eux, fuisse superbiam. Hoc satis iam est autoritate probatum. Et quod de primo peccato Eux supra adduximus, idem confirmat. Nam supposito dicto fundamento, quod idem obiectum superbiæ mulieri & serpenti immediatè propositum, per illam viro etiam patefactum fuerit, facile credi potest,

idem fuisse initium peccandi in Adamo, quod fuerat in Eva. Et hoc etiam confirmat ratio supra adducta ex D. Thoma, quod in eo statu prima deordinatio voluntatis, moraliter loquendo, esse non poterat circa obiecta sensibilia, & ideo credibile est fuisse circa spiritualia, nimirum per inordinatum appetitum excellentiæ in scientia, seu similitudine Dei.

Atque hoc magis confirmabitur respondendo ad motiuum Scoti. Primum sumebatur ex verbis excusationis Adæ: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, &c.* Gen. 3. Ad quod in primis dicimus, non esse verisimile, voluisse Adamum, vnum peccatum alio peccato excusare: hoc enim modo magis seipsum accusaret. Non ergo ex nimio amore, sed ex naturali societate occasionem excusationis sumpsit. Vnde Gregor. lib. 22. Moral. cap. 13. alias 9. in hoc reprehendit specialiter Adam, quod in ipsum Deum videtur voluisse refundere causam suæ ruine. *Qui faminam sibi in sociam dederat, simulque amorem quasi naturalem erga illam indiderat, quæ fuit occasio audiendi verba eius cum simili affectu, ex quo prouenit, ut facilius per ea ad cõsentendum sociæ induceretur, Deus autem, respondendo Adæ, Quia audisti vocem vxoris tuæ, & comeditisti, in primis tacite reicit excusationem, quia etiam esset vxor, seu persona aliàs diligibilis, seu amica, postulans aliquid diuino præcepto contrarium, audienda non esset, vt notauit Aug. 14. de Ciuit. cap. 14. Deinde significauit Deus, Adamum non solum peccasse comedendo, sed etiam audiendo vxorem, vtrumque enim distinctè reprehendit. In quo autem confiteri illud peccatum audiendi vxorem, infra magis explicabitur: certum autem est, non fuisse in substantia actus, sed in modo, quia nimis remisit, & indulget, & sine vlla reprehensione illam adiuuit. Quod quidem peccatum siue commissionis, siue omissionis externum fuit, & consequenter iuxta ea, quæ de Eva diximus, illud fuit indicium animi iam interius deordinati, vique per excellentiæ appetitum, ac superbiam.*

Ad secundum sumptum ex Augustino, respondetur, ex illis verbis Augustini ad summum colligi priusquam Adam consentiret in esum cibi prohibiti, iam peccasse per inordinatum amorem vxoris, quod verum est, vt in puncto proximo præcedente declarauimus. Quoties ergo Augustinus ait, Adam peccasse, *Ne vxori displiceret, & sciam, ac prudens, & similia,* non loquitur de primo peccato Adæ, sed de peccato comedendi de ligno vetito, ante quod iam præcesserat peccatum superbiæ. Quod ex eisdem locis colligi potest: nam in lib. 11. Gen. ad litt. cap. 39. dicit, illa verba, *Ecce Adam factus est, sicut vnus ex nobis, &c.* fuisse, *Dei deterrentis ceteros ne ita superbirent.* Et in cap. 42. circa finem ait, *Virum propter aliquam mentis elationem, quæ Deum internum scrutatorem latere non poterat, aliqua experiendi cupiditas sollicitauit, cum mulierem videret, accepta illa, &c.* non esse mortuam. Et lib. 14. de Ciuit. post verba citata ex cap. 11. in cap. 13. adiungit, in vtroque præcessisse superbiam tanquam initium omnis malæ operationis. Et sic etiam locum habet, quod in eodem cap. Augustinus dixit potuisse Adam falli, reputando venialem transgressionem ex vxoris affectu commissam. Quia iam præcesserat superbia, per quam iam amisserat homo priuilegiū ne posset decipi: sicut de Eva diximus, & in capite sequenti magis de Adamo explicabimus.

Neque obstat, quod in cap. 42. lib. 11. Genes. dicit Augustinus de Adamo, *non carnis victum concupiscentia, quam nondum senserat, sed amabili benevolentia deliquisse.* Nam responderi potest, vel illam amabilem benevolentiam prout præcessit inobedientiam non fuisse culpabilem, sed fuisse ipsammet amorem naturalem, à quo interdum aliqua occasio

occafio peccandi accipi solet, sicut respondet Ca-
retan. 2. 2. quæst. 163. art. 4. Vel certe dicendum est
(vt iam indicauimus) quando ille amor cepit esse
peccaminosus, iam præcessisse superbiam, & con-
sequenter Adamum prius amisisse iustitiam origi-
nalem, quamuis nondum sensisset legem fomi-
tis in membris suis, de qua loquitur Augustinus.
Sicut etiâ supra de Eua diximus illam prius ami-
sisse originalem iustitiam, quam concupiscentiæ
motus sentiret exterius. Et vtrunque pro aliquo
tempore verum inuenietur, si ordo tentationis, &
ruinæ Adam confideretur. Nam cum primū mu-
lier accessit ad tentandum virum, illam ex natu-
rali amore benignè suscepit, & sine resistētia au-
diuit, q̄ facere potuit sine culpabili excessu in amo-
re, quia nondum aduerterat periculum, aut occa-
sionem peccandi, nec etiam obligationem resistē-
di, aut reprehendendi vxorem. Imo priusquam A-
dam inciperet ita obligari, potuit inculpabiliter
verba vxoris audire integrè, quia prius debuit fa-
ctum Eua plenè cognoscere, quā cogitare posset,
illam esse reprehensione dignam, aut in verbis eius
tentationem, & inductionem ad malum contineri.
Audit ergo verbis vxoris cum deberet contra
illam insurgere, potius elatione animi, & appetitu
excellentiæ per verba vxoris sibi repræsentatæ de-
liquit. Et inde factum est, vt circa beneuolentiam
vxoris excedere inciperet, nimium illi indulgen-
do, vel, vt Aug. ait, *timendo eam contristare*. Qui exce-
sus inchoari iam potuit ex inferiori appetitu sen-
sitivo, quia originalis iustitia iam erat amissa,
quamuis ipse Adamus fortasse non animaduerte-
ret nouitatem, vt sic dicam, illius inordinationis,
nec vnde proveniret. Atque ita ex amore vxoris
iam culpabili ad externam, & apertam inobedi-
entiam progressus est.

Sed adhuc obsecrum est, quod Augustinus ait
Adamum consensisse petitioni Eua, *Nolens illam
contristare, & ne discordia, & dissensione animorum con-
turbaretur*. Nam in statu innocentie non poterat esse
tristitia, aut inordinata dissensio animorum ergo
non potuit Adam hæc mala timere si constan-
ter resisteret, & suum statum conseruaret. Et de-
claratur, nam vel Adam quando timuit contri-
stare Eua, cognouerat illam peccasse: vel non-
dum hoc intellexerat. Si hoc posterius dicatur, nō
potuit timere aliquod malum pœnæ, vbi nullam
agnoscebat culpam: si autem Adam conficius iam
erat peccati Eua, simulque cognoscebat, quod
rectitudinē originalis iustitiæ iam amiserat, pro-
fecto multo magis periculum proprium, quā tri-
stitiam vxoris veritus fuisset: imò ex damno alte-
rius, illi in crimine sociari timuisset. Respondetur,
ab hac vltima parte incipiendo, longè verissimi-
lius esse, Adam non cognouisse, vel saltem actu nō
considerasse factum Eua sub ratione culpæ, vel
saltem grauitatem eius non ponderasse: itemque
multo minus cognouisse mutationem factam in
Eua per peccatum. Quod satis significat Scriptura,
quia non nisi post vtriusque peccatum, dicit, *Aper-
ti sunt oculi amborum*. Et August. dicit Adam per se
fuisse inductum ad comedendum, quia videbat
vxorem comedendo nō fuisse mortuam. Sub quo
tacite intelligit, non vidisse aliquid pœnale in ipsa,
nec aliquam mutationem in eius statu esse factā,
quia si aliquid huiusmodi expertus esset, multum
profecto à simili manducatione detereretur: non
potuit ergo timor contristandi vxorem ex tali co-
gnitione, seu experimento oriri. Vnde ad priorem
partem duobus modis responderi potest. Prior est
Augustinum supponere, fieri potuisse, vt Adā non
cognosceret omnes prerogatiuas, & priuilegia sta-
tus innocentie. Vnde cum aliās sciret hominem
naturaliter contristari, quando voluntas eius non
impletur, potuisse timere, ne fortè vxor contri-

staretur: ad hunc enim timorem illa nescientia
sufficere poterat sine positio iudicio falto, quod
in illo statu posset esse tristitia. Vel secundo dici
potest, non loqui Augustinum cum tanto rigore
de tristitia, aut simili animorum perturbatione,
sed locutum fuisse modo nobis vltato ad expli-
candam nimiam beneuolentiam Adæ ad vxorem,
propter quam voluit cauere, ne inter ipsos esset
dissensio voluntatum, seu morum dissimilitudo,
quæ iustitiam, & perturbationem, quantum est ex
se, inducit, illam enim Adam in statu etiam inno-
centie fugere potuit.

Ad rationem Scoti concedimus, superbiam esse
se quendam nimium amorem beneuolentiæ sui:
nam idem appetitus excellentiæ simul est concu-
piscētia excellentiæ, & beneuolentia sui, quia sibi
amat superbus illam excellentiam. Negamus autem
tem cōsequentiam, scilicet hunc amorem sui non
posse esse primum peccatum, quia nihil est, quod
impediat, quominus voluntas hominis primo fe-
ratur inordinatè ad excellentiam sibi appetendā,
seu concupiscendā. Sicut in Eua ostendimus, &
idem in superiori tractatu de Angelo diximus.
Nec obstat differentia, quam inter hominem, &
Angelum Scotus mē-
tatur: nam ad summum
probat nō ita posse hominem ex prima cognitio-
ne sui ad superbiam moueri. Sicut motus est for-
tasse Angelus ex prima cognitione suæ naturalis
excellentiæ. Vel etiam probabiliter suadet illa dif-
ferentia non ita facile potuisse hominem sine sua-
fore extrinseco ex se, ab intrinseco, ad superbiam
eleuari, sicut potuit primus Angelus. Hoc tamen
non obstat quominus primum obiectum extrin-
secè propositum Adæ, & efficacius ad excitandum
illum ad aliquem inordinatum affectum fuerit
obiectum superbiæ. Atque ita comparando per-
sonam Eua (vt sic dicam) ad verba eius efficaciora
fuerunt verba ad prouocandum Adamum ad su-
perbiam, quam ipsa Eua sua presentia fuerit
potens ad inclinandum illum ad sensibilem, ac in-
ordinatum sui amorem. Vnde ad cōfirmationem
negatur antecedens: nam optimè potuit primum
peccatum Adæ esse ex amore proprii commodi,
vel potius in excessu talis amoris. Nam appetitus
excellentiæ amor proprii commodi est: & in illo
prima inordinatio esse potuit, vt ostensum est. Imò
quando Adam magis seipsum amabat, quam v-
xorem, tanto facilius potuit prius peccare ex amo-
re proprii commodi, quam ex amore beneuolen-
tiæ, & commodi suæ vxoris.

CAPVT IV.

*Virum Adam etiam per infidelitatem pecca-
uerit, vel que peccata post superbiam
commiserit.*

Tria sunt in hoc capite explicanda. Primum,
an primus homo post superbiam infidelis fuerit.
Secundum, an tanta fuerit infidelitas vt etiam fi-
dem amiserit. Tertium post superbiam quot pec-
cata, & quo ordine commiserit. Ratio verò, & fun-
damentum totius dubitationis est illa sententiā
Pauli 1. ad Tim. 2. *Adam non est seductus, mulier autem
seducta in preuicatione fuit*. Nam iuxta hoc Pauli 1. Primum
testimonium necessarium videtur dicendum, A-
dam nullam infidelitatem commisisse, quia aliās
nullum esset discrimen, quod inter ipsum & Eua
Paulus constituit. Probatur sequelā: nam vel
consideratur Adam priusquam in superbiam
eleuaretur, & sic verum est non fuisse antè se-
ductum, & consequenter neque infidelitatem.
In hoc autem equalis est illi Eua: nam vtrūque
probauimus, non per errorem, sed per incon-
siderationem superbiendo deliquit. Vnde quoad
hoc

*Alterata
responsio.*

*Ad 3. pro
Scoto in n. 3.*

Ad cōfirm.

*Triplex præ-
sentia capitis
punctum.*

*An peccauit
Adā per
infidelitatem.
Pars neg.
suadetur 1.
ex Paulo.*